

["Treća" i nije neka sreća...](#)

#Nediskriminaciji na zagrebački način: Kampanja za osnaživanje starijih osoba u borbi protiv diskriminacije i ageizma

[Davorka Blažević](#) • 12/12/2022 u 20:38 •

Sviđa i

Vezujući se na Međunarodni dan ljudskih prava, 10. prosinca, Grad Zagreb, odnosno gradski Ured za socijalnu zaštitu, zdravstvo, branitelje i osobe s invaliditetom, drugu godinu za redom provodi kampanju kojoj su u središtu ljudska prava, ali s fokusom na osobe starije životne dobi, na njihovo pravo na nediskriminaciju, dostojan život, neovisnost i participaciju u društvenom i kulturnom životu. Ako i jesu ostarjeli, ne znači da trebaju biti i društveno otpisani. Stoga je moto ovogodišnje kampanje #Nediskriminaciji, a cilj je senzibiliziranje javnosti na društveni položaj starijih osoba i njihovo osnaživanje u borbi protiv diskriminacije kojoj su, nažalost, izloženi.

Stereotipi i predrasude o starijima

Činjenica je da je u globalnim trendovima koji preferiraju zdravlje, mladost i ljepotu, starost sama po sebi nepoželjna, odiozna, turborna i neugodna. Taj **stereotip** koji se tradicionalno, iako vrlo primitivno i uskogrudno, vezuje uz proces starenja, apsolutno je diskriminatoran i nepravedan. Jer, **starenje nije bolest**, to je samo jedna faza u životu svih onih koji su imali sreće dočekati je. Nažalost, živimo u svijetu koji osobe starije dobi na sve načine gura na rub društva, u siromaštvo i izolaciju, pretvara ih sustavno u građane drugog reda, često u sirotinju koja je svima teška.

Takvo **diskriminiranje** osoba zrele dobi neprimjereno je i necivilizirano jer, godine same po sebi ne znače i psihofizičku nesposobnost, pa je svako diskriminiranje po kriteriju dobi neprihvatljivo. No, **ageizam** nikad nije bio snažnije izražen i suroviji nego danas.

Ageizam je po definiciji **sustavna diskriminacija**, stereotipiziranje i predrasude **na temelju dobre skupine pojedinaca**, a u pravilu je **usmjeren prema starijim osobama**. Prema tvrdnjama **Ujedinjenih naroda i Svjetske zdravstvene organizacije**, na što upozorava i **Grad Zagreb** u svojoj kampanji, **“ageizam vodi prema lošijem zdravstvenom stanju, socijalnoj izolaciji, narušenom fizičkom i mentalnom zdravlju**, ali i prema nepriznavanju ili **ograničavanju prava starijih osoba**“.

Baš kao da sami nikad neće ostarjeti, oni u najpotentnijim godinama besramno diskriminiraju osobe u zreloj dobi, otpisujući ih a priori čak i u poslovima za koje su dokazano stručni i još uvijek itekako sposobni. Starost je naprosto nepoželjna i poslodavci se lako, bezobzirno i surovo rješavaju zaposlenika “u godinama”, nerijetko neovisno o njihovom stvarnim sposobnostima.

Stoga **Grad Zagreb** ovogodišnjom **kampanjom šalje poruke koje reafirmiraju starije osobe i ističu njihove vrijednosti**, poput slogana: “Ja sam jedinstven i to mi nitko ne može oduzeti”, “Okruži se ljudima koji te inspiriraju, a ne sputavaju”, ili “U svakom trenutku možete susresti nekoga tko vam može promijeniti život” Istodobno, **hashtagovima #UključiMe, #PozoviMe i #UdemoNaFritule pokušava osvijestiti i pokrenuti građane da vide svoje starije sugrađane, da ne prolaze mimo njih kao da ih i nema, da ih uključe i angažiraju u nekim zajedničkim (adventskim) događanjima**. Na to će ih Grad podsjećati vizualima u gradskim ustanovama, tvrtkama, u organizacijama civilnog društva, na ulicama i trgovinama, na displejima ZET-ovih vozila, sve **do konca prosinca**. Treba se samo sjetiti svojih bližnjih koji su u kategoriji osoba starije dobi, a potom i pomisliti da ćete jednog dana i sami biti dio te populacije koja i dalje želi sudjelovati i zato ih društvo ne smije otpisivati.

Diskriminacija i licemjerje

Jer, kako to iz gradske uprave Zagreba poručuju u okviru ove kampanje: A koliko Vama godina nedostaje do dobne diskriminacije? Malim koracima izazovimo velike promjene!

Zagreb je samo primjer koji bi trebali slijediti i ostali gradovi u **Hrvatskoj**, jer osobe starije dobi svuda su oko nas, žive s nama, neke i rade s nama, a ipak, često ih se ne primjećuje.

Koliko god je diskriminatorno isključivanje iz aktivnog života temeljem dobi, toliko je i **licemjerno pozivanje na mudrost koju donosi starost**, jer da je oni mlađi cijene ne bi je ignorirali nego bi se njome itekako koristili.

Nažalost, malo je onih koji će zatražiti savjet od svojih starijih, pogotovo umirovljenih kolega, jer je u današnjem društvu prevladavajuća filozofija da mladost može kompenzirati sve druge nedostatke, pa i (ne)znanje. Odnosno, u prirodi je mladih ljudi da najčešće misle kako znaju sve, da im pomoć ne treba, da je njihovo znanje neupitno, a sposobnog samorazumljiva. Ali, nije tako, i bilo bi za svaku zajednicu korisno da respektira godine rada akumulirane u umirovljeničkim godinama naših starijih sugrađana, da to iskustvo i znanje koristi umjesto što ga olako ignorira, odbacuje i diskriminira samo zato što je u posjedu onih starijih. Današnjim društvima uglavnom nepotrebnih, jer baš kao što svijet počinje od svake nove vlasti, tako je i sa svakom novom generacijom.

Nekad se, više retorički negoli iskreno i pragmatički, slavilo **sinergiju “mladosti i iskustva”**, no uvijek na štetu iskustva, koje čak i kad bi se makar djelomično preuzelo, ostajalo je nepriznato.

Zašto se osobe starije dobi kontinuirano isključuje i izolira? Otkud ta potreba da se samo zbog godina diskriminiraju, da ih se kategorizira i na njih stavlja etikete pune predrasuda i stereotipa? Kako to da razvojem i napretkom nismo nadišli tu primitivnu, iracionalnu i neproduktivnu isključivost?

Kalendar kao kriterij

Jer, osim što se produžio životni vijek razvojem medicine, znanosti uopće, unapređenjem kvalitete života, produžio se i radni vijek. Ali, unatoč tome, odnos prema osobama starije dobi ostao je nepromijenjen. Njihova prava limitirana, ograničena, neprihvaćanje i nepriznavanje njihovih realnih mogućnosti i sposobnosti. Samo rijetki su izuzeti iz tog nepisanog pravila. Neki opravdano, neki neopravdano i politički motivirano.

Znanstvenici, liječnici specijalisti, književnici, umjetnici, čak i novinari, pod uvjetom da su psihofizički zdravi, mogu i nerijetko rade i u svojim zrelim godinama. U toj su kategoriji i **suci**, mada je teško racionalno objasniti njihov angažman uz postojeću tromost sudova i dugotrajnost predmeta na kojima rade njihove pune mlade kolege, pa je doista dvojbeno, ukoliko nam ozbiljno ne manjka sudaca (a navodno po njihovoj brojnosti prednjačimo!), zašto bi oni imali ekskluzivno pravo i mogućnost raditi bar do 70-te. Bilo bi dobro znati kolika je korist od toga struci, pravosuđu, društvu?

Ageizam je izrazitiji u manje razvijenim društvima u kojima je globalno i razina ljudskih prava niža. Po sebi je posljedica retrogradne svijesti koja pati od predrasuda i stereotipa, kojoj je diskriminacija dio mentaliteta. Kako piše **Petra Martičević** na portalu **Nepopularna.org**, ageizam je dobna **diskriminacija vrlo slična rasizmu** ili drugim

diskriminatornim oblicima jer **vodi nepriznavanju ili ograničavanju prava starijih skupina**, pri čemu se **to ne čini iz političkih ili ideoloških razloga, nego naprosto zbog kalendarske starosti**.

Ageizam se manifestira kroz tri tipa ponašanja, smatra **Matičević**: ponašanje koje **“distancira, ignorira i isključuje starije osobe“**; diskriminacija **pri zapošljavanju**, negativna slika starijih u medijima, zlostavljanje starijih; pozitivno i zaštitničko ponašanje prema starijima. Ageizam utječe na društvenu interakciju, zdravstvenu zaštitu, zapošljavanje, zapravo na cijeli život starije osobe. Stvara neku vrst općeg mišljenja da su stariji boležljivi, neproduktivni, depresivni, sporo i slabo zaključuju, što je pogrešno, jer kako u mladosti, ni u starosti se ne može generalizirati psihofizičko stanje svih starijih osoba. A takav pogrešan stav kojeg generira zajednica, društvo opterećeno predrasudama i stereotipima, prenosi se i na mikro-zajednicu, **obitelj** koja **razvija negativan stav prema svojim bližnjima u starijoj dobi**.

Samoizoliranje

U taj lanac predrasuda u odnosu na starije, postupno se uključuju i sami stariji, jer ih je društvo, okolina, njihovi najbliži, uvjerilo da su s razlogom diskriminirani, što je zapravo zločin prema toj populaciji i treba ga prevenirati. Jer, na taj način starije osobe postaju dodatno ranjive, depresivne, usamljene, anksiozne, potpuno gube samopouzdanje i **same se počinju isključivati i izolirati iz zajednice**. Time izravno utječu na svoje zdravstveno stanje koje se uslijed negativnih efekata ageizma ubrzano pogoršava.

I da zaključimo, osobe starije dobi su uglavnom dale svoj doprinos društvu, a sada je na društvu da se oduži njima, za sve godine rada i doprinosa napreku zajednice. A ponajmanje da bi ih društvo trebalo doživljavati kao teret kojeg se treba što prije riješiti, jer čak i ako ne rade u tvrtkama i ustanovama, rade unutar svojih obitelji ali i kroz udruge civilnog društva. Pa se zapravo može reći da su ljudi u starijoj dobi i dalje, pod pretpostavkom da su zdravi, **bitan integrativni faktor društva, često u nekim obiteljima i nezamjenjiv**, i treba ih snažnije poticati na aktivnost, druženje, socijalizaciju, ali i valorizirati njihov angažman. Sustav međugeneracijske solidarnosti treba reafirmirati, te graditi društvo otvoreno za sve generacije, kako to s pravom zaključuje **Petra Matičević** na portalu **Nepopularna.org**.

Inače, pojam **ageizam** izvorno je kovanica **Roberta Butlera** koja **datira od 1969. godine**, a njegov autor ga opisuje kao ocrnjivanje i strah od procesa starenja. Činjenica je da se starije stanovništvo u svijeru dramatično povećava, svijet postaje sve stariji, a prema nekim procjenama **populacija starijih osoba će se čak utrostručiti do 2050**. Unatoč tome što će ljudi “treće dobi” uskoro biti dominantno stanovništvo, ageizam kao jedna od najčešćih predrasuda sve je agresivniji, a istraživanja pokazuju da se **gotovo trećina osoba starije dobi suočila s presijom ageizma**.

Kako god se manifestirao, u kakvoj god se ambalazi prodavao, ageizam ima nepobitne negativne konotacije, od onog standardnog poimanja starosti kao tereta zajednici, kao razloga za odbacivanje i izolaciju, pa do **anti-aginga u kozmetičkoj industriji koji manipulira sa starijim osobama** prodavajući im skupe laži o povratku nove mladosti, a zapravo negiranje starosti kao najgore bolesti.

Velika opasnost ageizma je, kako je to još 2016. konstatirala **Svjetska zdravstvena organizacija**, u činjenici da je najviše “normaliziran” od svih predrasuda, i što je najgore, nije osporavan, za razliku od rasizma ili seksizma.

**Tekst je realiziran uz pomoć sredstava iz Projekta poticanja novinarske izvrsnosti 2022. – Agencije za elektroničke medije.*

